

8 Mile

I *8 Mile* gör Eminem det få musikatister vågar och tar upp tunga ämnen som rasism, klasstillhörighet och föräldraproblem.

Rekommenderad från gymnasiet

En filmhandledning av MIKAEL KOWALSKI

Handling

Detroit 1995. Filmen börjar med att vi ser Jimmy Smith Jr även känd som Rabbit förbereda sig för att gå upp och tävla i en s.k. battle för att visa hur bra han är på att rappa. Rabbit har just gjort slut med sin flickvän och lämnat henne både lägenhet samt bil. Trots uppbackning av sitt gäng 313 (Three One Third) som består av Sol George, DJ Iz, Bob och kille som leder tävlingarna; Future, går det inget bra för Rabbit som inte får fram ett ord och blir utbuad. Eftersom Rabbit inte har någon annanstans att bo beger han sig hem till sin mamma. Hon bor med Rabbits lillasyster i en trailerpark på 8 mile road, vägen som delar det svarta Detroit från de vita rika förorterna. Olyckligtvis kommer han in precis som mamman har sex med Greg, en gammal skolkamrat till Rabbit. Rabbit och Greg råkar sedan i luven på varandra.

Dagen efter när Rabbit skall till jobbet träffar han Wink, en kompis från området som har ett tips på hur han skall få Rabbit att lyckas få ett skivkontrakt. Eftersom hans bil inte funkar blir Rabbit försenad till det dåligt betalda jobbet på bilfabriken. Förseningen kostar honom nästan jobbet men istället träffar han Alex, en snygg tjej men där kontakten inte riktigt fungerar.

Senare på kvällen åker "313" till en parkering där man förfestar och Rabbit bevisar att han är en bra rappare. Det konkurrerande rappgänget "Leaders of the free world" dyker upp tillsammans med Wink. Hårda ord utväxlas och Rabbit hamnar än en gång i slagsmål. På festen träffar Rabbit ånyo Alex. De hamnar sedan på en efterfest hos Wink och bränner i protest ner ett hus som utgjort scenen

Eminem – en modern rebell?

för en våldtäkt på ett barn.

Då Rabbit kommer hem har hans mamma fått reda på att hon skall bli vräkt eftersom hon inte betalt hyran på 3 månader. Hon vill inte att hennes kille Greg skall få reda på det eftersom hon tror att han då kommer att lämna henne. Hon hoppas att Greg skall få ett skadestånd så att de kan flytta därifrån. Efter jobbet hamnar Rabbits gäng 313 och "Leaders of the free world" i ännu ett slagsmål. Slagsmålet slutar med att kompiserna Bob av misstag skjuter sig i benet.

Nästa dag är Rabbit med i en battle på jobbet och Alex blir så imponerad att de sedan går och har sex.

Senare på kvällen då han kommer hem upptäcker han att Alex och Wink är på besök hos hans mamma. Rabbit låtsas att han inte bor där när han pratar med Alex. Rabbit får reda på att Wink kommer få hans demo spelad på en radiostation. Rabbit går sedan hem och tränar på att rappa. Dagen efter kommer Greg på att mamman inte kan betala hyran så Greg bestämmer sig för att lämna henne. Detta leder till ännu ett slagsmål mellan Rabbit och Greg men denna gång lämnar Greg dem vilket i sin tur leder till att mamman super sig full.

Då Rabbit skall träffa Wink på en radiostation upptäcker Rabbit att Wink har sex med Alex, vilket leder till att Rabbit slår Wink blodig. Väl hemma kommer "Leaders of the free world" tillsammans med Wink för att

göra upp med Rabbit som blir slagen halvt fördärvad framför sin lillasyster. Mamman kommer sedan hem och har vunnit på bingo, vilket innebär att hon kan betala hyran och köpa lite mat. Rabbit har nu bestämt sig för att lyckas själv utan de andras hjälp vilket innebär att han måste tjäna ihop extra pengar.

Han går tillbaka till jobbet, där han får ett extra arbetspass som innebär att han inte kan vara med i rapptävlingen den kvällen. Rabbit träffar Alex som bestämt sig för att lämna honom för att åka till New York. Då beslutar sig Rabbit för att ställa upp i ännu en battle-tävling. I tre deltävlingar möter han medlemmarna från "Leaders of the free world" verbalt genom att rappa mot dem. Han vinner alla tävlingarna genom att rappa om de saker han just upplevt och lärt sig av. Rabbit förnedrar ledaren för "Leaders of the free world", Papa Doc, så i grunden att han blir mällös. Gänget är överlyckligt över segern och Future erbjuder Rabbit att tillsammans med honom leda rapptävlingarna. Rabbit beslutar sig för att tacka nej för att istället försöka lyckas ta sig fram på egen hand.

Som avslutning går han tillbaka till jobbet för att tjäna ihop pengar till en egen demo.

Hiphop historia

Hiphop är idag den snabbast växande musikgenren – snart passerar den popen som den mest populära. Hip-

hop är som de flesta musikgenrer ursprungligen en svart genre men som främst köps av vita och har fått sitt genombrott via vita artister. Det är inte mycket därvidlag som hänt sedan Elvis dagar och dagens Elvis heter Eminem. En vit rappare från Detroit som fått en egen film, den första storbudgetfilmen om hiphopkulturen.

Hiphopen är en musikgenre som funnits sedan slutet av 70-talet och består av de fyra hörnstenarna rap, scratching, breakdance och graffiti. Majoriteten av utövarna har varit svarta eller latinos och genren tematiserar ofta farligheten, friheten, det radikala, förtrycket. Speciellt unga män ur vit medelklass lockas av klassiska budskap om brudar, sex, vapen och droger. Föräldrarna är förfärade men ungdomarna gör sin revolt som de alltid gjort – skillnaden är bara att dagens jazz, pop, rock eller reggae heter hiphop.

För att bättre förstå denna film måste man veta lite om fenomenet Eminem. Han slog igenom stort i slutet av 90-talet. Politiker och vuxna hatade honom och uppmanade till bojkott. Kritiken gick ut på att han ansågs propagera för droger, att han spred våldsromantik (han rappade om att döda sin flickvän), var respektlös mot sin mamma samt att han var homofobisk. Vad man missade var att Eminem likt de flesta rapparna, rappade om det självupplevda. Som alla konstnärer förbättrade, överdrev eller bara önskedrömde Marshall Mathers (Eminems riktiga namn – initialerna skapar artistnamnet) om den verklighet han kom ifrån.

Med hjälp av prisvinnande musikvideor och bra medarbetare blev han en röst för arbetarklassens USA, samtidigt som hans mor stämde honom för hans bild av henne som oansvarig, alkoholiserad och ignorant. Homosexuella organisationer försökte stoppa honom men misslyckades (som svar sjöng han duett med den homosexuelle Elton John). Alla dessa protester och påhopp fick som enda effekt att han blev allt mer populär även bland folk som normalt inte lyssnar på hiphop.

★ Fundera kring personen Eminem. Vad har han för budskap? Hur för han fram sitt budskap? Filmen följer ju i mångt och mycket den bild som Eminem målat upp av sin uppväxt. Hur mycket av filmen tror ni är ”sanning” och hur mycket är påhittat? Är det någon skillnad mellan privatpersonen och artisten?

Olika världar

Industristaden Detroit är en delad stad – mellan svarta och vita samt mellan fattiga och rika. Innerstaden har hög brotts-

lighet, är demolerad och är främst bebodd av svarta. De vita bor i förorter utanför staden. Frågan om varifrån du kommer betyder mycket för människorna i filmen. 8 mile road, varifrån Rabbit kommer, är gränsoområdet där fattiga vita sk poWhitetrash lever i trailerparks (ofta under existensminimum). Den sociala tillhörigheten, att komma från rätt förhållanden och bakgrund är av stor vikt inom hiphopen. Det allra viktigaste är dock en persons trovärdighet. Rappmusiken handlar om att beskriva den vardag man själv levit i eller fortfarande lever i. Men det räcker inte med att bara beskriva – man måste även gestalta en känsla av trovärdighet. Det är givetvis en paradox med alla dessa rappare som ofta är mångmiljonärer men som fortfarande rappar om svårigheterna att ha mat på bordet och om orättvisorna i förorten.

Huvudkonflikten i filmen gäller snarare klass än ras vilket stämmer bra med den image som Eminem ständigt arbetar på. Han lyckas nå ut till både en stor svart och vit publik eftersom han kommer från dåliga sociala förhållanden och därmed har hög trovärdighet. Rabbit är arbetarklass, han sliter under hårda arbetsförhållanden med ett tråkigt jobb för usel lön och allt han vill är att komma därifrån.

Ett tydligt exempel i filmen som belyser att klasstillhörigheten är viktigare än rastillhörighet är när Rabbit besegrar Papa Doc i slutkampen. Han säger vad Papa Doc egentligen heter, att han gått i privatskola och att hans föräldrar fortfarande är ihop. Därtill, med ett klassiskt retoriskt grepp, blottlägger han sina egna svagheter (rappar bl a att han är white trash) och vågar vara sig själv. Publiken är vunnit och därmed kampen.

“To be walkin this borderline of Detroit city limits / It's different, it's a certain significance, a certificate / of authenticity, you'd never even see / But it's everything to me, it's my credibility”
(från sången ”8 Mile” av Eminem)

★ 8 Mile är en amerikansk film som skildrar ett segregerat USA. Hur ser förhållandena ut i Sverige? Be eleverna fundera över de sociala förhållandena ute på er ort. Lista: Vart bor människor? Kallar man de olika stadsdelarna för olika saker? Vilken bild har ni av de olika stadsdelarna? Spelar det roll från vilken del av staden man kommer?

★ Var har man sin tillhörighet? Är det varifrån man kommer geografiskt? Religiöst? Kulturellt? Ekonomiskt? Vad är det som skapar samhörighet – varför har man de vänner man har?

“And get a new plan, momma's got a new man / Poor little baby sister, she don't understand / Sits in front of the TV, buries her nose in the pad / And just colors until the crayon gets dull in her hand / While she colors her big brother and mother and dad / Ain't no tellin what really goes on in her little head / Wish I could be the daddy that neither one of us had”
(ur sången ”8 Mile”)

Mamman

Eminems problem med sin mamma har tagits upp både i hans låter men även i domstolar, tidningsartiklar och tv. Även Rabbit har problem med sin mamma. Det finns en spänning mellan dem och man vet inte riktigt vad den beror på. Under filmens gång får vi reda på en del av orsakerna till konflikten. Mamman är alkoholiserad, hon har inget jobb och dotterns uppfostran verkar bristfällig. Att pappan saknas är också ett problem. Utöver detta är hon sexuellt frigjord, hon är ihop med en skolkamrat till sin son och talar om oralsex med Rabbit.

Samtidigt uppför sig Rabbit lite oansvarigt och barnsligt och anser sig inte vara skyldig att hjälpa till hemma med att t ex betala hyran. Just Eminems porträtt av mamman i sina texter har väckt ont blod hos kritiker. Inte kan väl mamman ha varit så hemsk som han beskriver henne? Mammor är väl av naturen vårdande och tar alltid hand om sina barn? Att privatpersonen Eminem tydligt har tagit papparollen på allvar som en motbild förvärrar givetvis problemet. Han är ju en hemsk rappare inte kan väl han vara en bra fader?

★ Eminem har haft ett dåligt förhållande till sin mamma. Han har vänt denna konflikt till något positivt och han använder sig istället av de erfarenheterna i sin konst. Vilket förhållande har eleverna till sina föräldrar? Kan de prata om allt med dem? Vill man prata om allt? Vad är det man vill att ens föräldrar, eller andra vuxna förebilder, skall hjälpa en med i livet? Eminem har ju kallats ”det största hotet mot barnen sen polion” – är han en bra vuxen förebild?

Våld som lösning

Då Rabbit hamnar i trubbel tar han ofta till våld som en lösning på problemet. Så fort orden tar slut tar han till våld. Han slåss eller blir själv slagen. Samtidigt är han medveten om de problem han har och inser till slut att våld inte löser något. Han går istället upp och slåss (battlar) med hjälp av orden i rapptävlingen på slutet. Det är också enda gången han verkligen lyckas vinna och besegra någon. Då förstår han vad det innebär att

ta ansvar. Han har utvecklats som människa – han vågar öppna sig själv och förstår att man är sig själv närmast. Istället för att fly från problemen (sin flickvän, mamman) konfronterar han dem.

★ Moralen i denna film är att dialog är bästa sättet att lösa konflikter på. Våld är sällan ett alternativ. Diskutera.

Ett språk

Att hiphopen är ett eget språk märks tydligt i den svenska översättningen. Filmen är översatt av Lasse Thorsell och han skriver så här om sitt arbete.

”Min målsättning med översättningen var att skapa en följsam och försiktig svensk variant av originaltexterna som är inspirerad av svenska raptexter, men samtidigt åker snålskjuts på publikens ofta stora kunskaper i engelska. Jag har försökt följa originalets struktur så långt som möjligt – rim och rytm – men om rimmandet skulle få svenskan att glida ut i svensktoppsträsket, då har jag hellre offrat rimmet”.

Rap är idag en stor förnyare (eller förstörare) av det svenska språket. Ett sätt att förstå hiphop och dess texter kan vara att jämföra med William Shakespeare.

”You need piece of mind? Here's a piece of mine / All I need's a line / But sometimes I don't always find / the words to rhyme / to express how I'm really feelin at that time” (Ur ”Rabbit Run” av Eminem)

I hiphopen handlar det om rim, rytm och flöde som hos Shakespeare kallas jambisk pentameter. Man beskriver sin nutid med hjälp av metaforer och liknelser på samma sätt som Shakespeare, som ofta använde sig av klassiska dramer, skrönor och myter. Rapparna använder sig av populärkultur precis som Shakespeare på sin tid.

Shakespeare är den författare som har flest svordomar, könglosor och förölmplningar av alla författare jag känner till inräknat hiphop artister. Som ni såg i *8 Mile*, är ”att förolämpa andra” – att diss på hiphopspråk – en viktig del av kulturen. Då använder man sig ofta av just svordomar och könglosor. Shakespeare är den som för första gången fick på pränt många engelska ord (inte för att han uppfann dem utan för att de upptäcktes i skrift först då). Hiphopen är en stor spridaren av den sk nysvenskan. Att man ”lägger parra på att chacka plast som rockar fett för att imponera på en guzz eller chica” är självklart för folk i förorten men även för hiphop publiken. Vill ni verkligen bli på det klara med hur mycket hiphop Shakespeare är så är det bara att se hur en engelsklärare rappar

fram en Shakespeare sonett i *10 orsaker att hata dig*, en film som bygger på ”Så tuktas en argbigga”.

(Nysvenska meningen betyder att man lägger lite pengar på ett köpa ett par riktigt bra skivor för att en imponera på en tjej)

★ Be eleverna själva skriva en rapp om sig själva. Den skall ha rytm, rim och handla om deras liv. Som inspiration kan man lyssna och lära från rapparna i filmen. Eleverna måste inte kunna rappa den men de bör kunna läsa upp den som en dikt.

★ Rappen är med och skapar många av dagens uttryck. Be eleverna lista engelska och/eller svenska ord som används inom hiphopen. Vad betyder de? Varifrån kommer de? Vilka kulturer? Och när används de?

Kvinnosyn och homofobi

Hiphopen beskylls ofta för att vara kvinnoförnedrande och sexistisk och spridare av ord som hora och bitch. Som försvar kan man möjligen hävda att det enbart handlar om enfaldigt machoskryt. Och skillnaden i grad av sexism i förhållande till annan popmusik är möjligen att hiphopen är betydligt mer explicit.

Eminem och hiphopen har beskyllts för att vara homofobisk, inte minst eftersom man använder ordet faggot (bög) som något nedsättande. I filmen tas detta upp genom att skilja på att vara faggot (snarare en svag man) och gay (homosexuell). Rabbit går in och försvarar sin homosexuella arbetskamrat Paul genom att diss killen som rappar på Rabbit's jobb (spelad av rappstjärnan Xzibit) och kallar honom för ”a faggot”.

Samtidigt belyser filmen den homofobi som inte sällan finns hos unga killar. Det värsta du kan kalla någon eller bli kallad är just bög eller gay. I filmen är det anledning nog att starta bråk. Enda sättet att motarbeta detta är genom skryta att man har ihop det med många kvinnor.

★ Be eleverna lista ord man använder för att beskriva andra (eller som de själva har blivit kallade). Ord som t ex hora, svenne, blatte, turk etc. Diskutera varför man använder sådana ord. Hur värdeladdade är orden? Ska vi acceptera den här typen av benämningar? Kan man kalla någon exempelvis neger (något som är otänkbart för en vit att kalla en afro-amerikan i USA)? Varifrån kommer dessa ord och vilka använder dem? Varifrån kommer uppfattningen att en ”bög” är något dåligt?

Eminem i *battlartagen*.

Att lyssna på

Eminem – ”Slim Shady Lp”, ”Marshall Mathers Lp”, ”The Eminem Show”, ”8 Mile” och ”More music from 8 Mile Soundtrack”.

Filmtips

The Show, Breakin', Krush Groove, Beat Street, Wild Style, 88 soldiers, Eminem Presents: Slim Shady Show, E, Up in Smoke Tour, Slam.

Lästips

Mikrofonkåt (Atlas 2001) – Fredrik Strage om Svensk hiphop
The Hip hop years – A history of rap, Alex Ogg with David Lipshal
Have gun will travel, Ronin Ro
Rap Attack 3, David Toop
The Story of Hip hop; from Africa to America, Sugarhill to Eminem, James Haskins
Hip Hoptology: The Dictionary of Hip Hop Terminology, Alonzo Westbrook
www.filmpedagogik.nu – artikel om hiphop och film.
www.ohhla.com – Texter till hiphop låtar

PRODUKTIONSUPPGIFTER

USA 2002

Manus: Scott Silver

Regi: Curtis Hanson

Foto: Rodrigo Prieto

Klippning: Jay Rabinowitz

I ROLLERNA

Rabbit – Eminem

Alex – Brittany Murphy

Mamman – Kim Basinger

Wink – Eugene Byrd

Future – Mekhi Phifer

TEKNISKA UPPGIFTER

Längd: 110 min

Format: Cinemascope

Ljud: Dolby SRD

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 24 januari 2003

DISTRIBUTION

UIP, Box 9502, 102 74 Stockholm Tel. 08-556 06 570, fax 08-556 06 589 www.uip.se